

Van 1 tot 5 oktober 1974 werd te Hasselt het Congres Kabeltelevisie georganiseerd. In afwachting dat het congresverslag (met alle referaten) gepubliceerd wordt, leek het de redactie zinvol om even op dit Congres terug te komen.

Hierna volgen een drietal bijdragen, respectievelijk enkele nabeschouwingen van de Congresvoorzitter, de verslagen van de onderscheiden werkgroepen en een evaluatie van het experiment Lokale Video.

1. Enkele nabeschouwingen bij een beleidsgericht Congres.

De organisatoren van een congres zijn misschien niet te best geplaatst om aan het resultaat van hun initiatief nabeschouwingen te wijden.

Wij dachten anderzijds dat het moeilijk anders kon. De ganse Belgische pers heeft er, tijdens het congres, elke dag uitvoerige verslagen en dito commentaren over gepubliceerd, de RTB en La Libre Belgique zijn er zelfs weken later nog uitvoerig op teruggekomen (interviews op resp. 5 en 29 november). In die omstandigheden leek het ons zinvol aan de lezers van het CeCoWe-bulletin enkele nabeschouwingen te verstrekken. Daarom deze korte bijdrage.

Bedoeling en werkwijze :

Het Centrum voor Communicatiewetenschappen had met het organiseren van dit nogal grootscheeps opgezet (5 dagen), beleidsgericht congres enkele specifieke doeleinden voor ogen :

1. een status questionis maken van de vrij chaotische situatie in ons land ;
2. het onderwerp zelf op een multi-disciplinaire wijze laten behandelen door binnen- en buitenlandse deskundigen ;

3. aan alle bij de «kabel» betrokken partijen een neutraal, wetenschappelijk platform bieden waarop zij hun standpunten zouden kunnen naar voren brengen en deze in een open discussie met andere standpunten confronteren.

Het komt ons voor dat wij in dit drievoudige opzet grotendeels geslaagd zijn : de ontvangen evaluaties, zowel tijdens als na het congres, geven voldoende indicaties in die richting.

Het mag echter wel extra onderstreept dat dit resultaat mede te danken is aan de medewerking van de Belgische Vereniging voor Steden en Gemeenten, aan de financiële hulp van het Ministerie van Nederlandse Cultuur, en vooral aan de medewerking van enkele privé-instanties die, zonder enig direct commercieel nut, en zelfs zonder dat hun naam vermeld werd, het congres de nodige administratieve ruggesteun gaven.

Vooraf stond het Centrum voor Communicatiewetenschappen wat huiverig tegenover een samenwerking met industriële kringen. Thans bekennen wij graag — ere wie ere toekomt — dat geen enkele van deze instellingen ook maar getracht heeft de besluitvorming te beïnvloeden. Hierbij

past nog een andere beschouwing. Men ziet niet goed in hoe een bescheiden universitair departement het financiële risico aankan om, zonder hulp, een congres te organiseren waarvan de begroting een uitgavecijfer voorzag dat driemaal zo hoog lag als het totale departementele werkingsbudget.

De samenwerking van de universiteit met de overheid, met de intercommunales, met de industrie en met de politieke partijen bood trouwens ook dat voordeel van een nogal pragmatische aanpak en van een soort anticipatorische zorg voor het pluralistische karakter van de lijst sprekers en de discussiepanels, en van een evenwichtige vertegenwoordiging van alle belanghebbende partijen.

De Besluiten.

Het Congres mondde uit in de voorlezing van een drietal verslagen en van de slotconclusies.

De verslagen geven de samenvatting weer van de standpunten geformuleerd op respectievelijk de technologisch-economische werkdag, de socio-culturele werkdag en de politiek-juridische werkdag.

Deze verslagen worden later afzonderlijk gepubliceerd. In onderhavige bijdrage willen wij enkel de slotconclusies van het congres in herinnering brengen.

Ze werden geformuleerd als volgt :

1. De TV-distributiemaatschappijen zijn van oordeel dat de conceptie en de produktie van de programma's *niet* tot hun rol behoren.
2. De interministeriële werkgroep door de vorige regering in het leven geroepen om het probleem kabeltelevisie te bestuderen moet haar werk kunnen voortzetten. De wens wordt dus uitgedrukt dat het reeds bestaande permanent contact tussen de overheid en de belanghebbende partijen in de toekomst zou voortgezet worden.
3. Men aanvaardt het principe dat, binnen de grenzen van het economisch en technisch haalbare, elke landgenoot gelijke kansen moet krijgen om door de distribuerende instellingen bediend te worden.
4. Met de voorbereiding van de tweede generatie dient zo vlug mogelijk gestart te worden. Hierbij dient men echter met de meeste omzichtigheid te werk te gaan en in geen geval tot de uitvoering te besluiten zonder grondige wetenschappelijke studie en overleg op pluralistische basis.
5. Het congres spreekt zich uit voor het opzetten van een experiment voor lokale televisie in Vlaanderen.
6. Het verdient aanbeveling de mogelijkheid te onderzoeken of een dergelijk experiment voor lokale televisie, in het kader van het culturele overleg tussen Nederland en Vlaanderen, niet terzeldertijd in een Nederlandse en een vergelijkbare Vlaamse gemeente zou kunnen doorgevoerd worden. Het Ministerie van Nederlandse Cultuur en het Ministerie voor Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk (Nederland) worden uitgenodigd om in gemeenschappelijk overleg en eventueel in samenwerking met andere ministeries, en in elk geval met alle betrokken partijen, de nodige maatregelen te nemen om een dergelijk opzet ter studie te leggen. Een zuiver technische (niet inhoudelijke) begeleiding door de bestaande omroepinstellingen wordt hierbij onontbeerlijk geacht.
7. Wat de medewerking van de Universiteiten aangaat wordt uitgegaan van de gedachte dat één of meerdere universitaire onderzoekscentra, door studie

Een blik op de congreszaal tijdens de technologisch-economische werkdag.

en research, het experiment moeten helpen voorbereiden en het begeleiden.

Commentaar :

Graag nog enkele persoonlijke commentaren bij deze slotconclusies :

1. Achteraf beschouwd lijkt het ons bijzonder merkwaardig dat vijf van de zeven besluiten betrekking hebben op het weliswaar belangrijke, maar binnen het geheel van de kabelproblematiek toch eerder beperkte gegeven van de zgn. «lokale televisie». Deze verhouding reflecteert trouwens vrij goed de besprekingen op het congres die vrij vlug convergeerden in een eenstemmig geluid : met de tweede generatie moet zo vlug mogelijk, zij het niet zonder grondige voorbereiding, van wal gestoken. Over de huidige situatie werd relatief weinig gepraat.
2. Persoonlijk lijkt het ons verrassend dat de vertegenwoordigers van ons omroepstelsel dat toch monopolistisch van aard is, op het hevige pleidooi voor lokale televisie niet gereageerd hebben, althans niet in het openbaar.
3. Even verrassend vonden wij de passage uit het slotreferaat van Mevr. R. De

Backer, Minister van Nederlandse Cultuur, waarin de minister zich afvroeg of Vlaanderen er wel goed aan gedaan heeft op televisiegebied een sterk centralistische politiek te voeren. Voor ingewijden kwam dit over als een donderslag bij heldere hemel.

4. De verklaring van de TV-distributiemaatschappijen dat zij inhoudelijk niets met de programma's wensen te maken hebben is een ander opvallend feit, thans reeds bekend als «de verklaring van Hasselt». De vraag is nochtans of alle distribuerende instellingen in ons land deze verklaring werkelijk onderschrijven.
5. Ondanks de zeer natuurlijke, technische onvolmaaktheden van de door de Hasseltse Stedelijke Culturele Raad en de audiovisuele dienst van de K.U.L. gepresenteerde videoprogramma's, heeft het experiment toch bewezen dat lokale televisie een zeer geschikt medium kan zijn voor culturele animatie en maatschappelijk opbouwwerk. Het gaat niet op dergelijke lokale video-programma's te beoordelen volgens criteria die gelden voor nationale televisieprogramma's.
6. Als in Vlaanderen een experiment voor lokale televisie in open net wordt opgezet, moet dit inderdaad steunen op

een zorgvuldig bestudeerd concept. Het Centrum voor Communicatiewetenschappen heeft zich principieel bereid verklaard aan de studie van een dergelijk concept mede te werken en de uitvoering ervan te begeleiden. De zesde congresresolutie bevat een uitnodiging tot de bevoegde overheidsinstanties om het dossier ter studie te leggen. Afwachten is thans de boodschap. Het lijkt ons niet helemaal uitgesloten

dat alleen de gedachte «lokale TV in open net» zoveel latente beleidscontroverses zou kunnen blootleggen op politiek en overheidsniveau, dat er nog verscheidene congressen zouden nodig zijn om het sein op groen te zetten.

7. Een punt dat niet in de congresbesluiten werd opgenomen, maar dat als een continu achtergrondbeleid fungeerde tijdens het congres kan als volgt worden geformuleerd.

Vlaanderen heeft dringend behoefte aan een zorgvuldig geconcipeerd en op wetenschappelijke leest geschoeid mediabeleid.

De chaotische toestand inzake een maatschappelijk zo belangrijk medium als kabeltelevisie biedt hiervan het zoveelste bewijs.

G. FAUCONNIER
Congresvoorzitter

2. Verslagen van de werkgroepen.

1. TECHNOLOGISCH-ECONOMISCHE WERKGROEP

- Aan enkele TV-distributeurs werd aanvankelijk door de Regie een exploitatievergunning verleend om sommige buitenlandse programma's per straalverbinding naar hun distributiecentra te brengen.

Daar het voor de straalverbinding bruikbaar gedeelte van het frequentiespectrum uiterst beperkt is en gezien de stijgende vraag werd door de Regie beslist zelf een aangepaste nationale infrastructuur voor het aanbrengen van vreemde TV-programma's uit te werken. Deze maatregel heeft op nationaal vlak niet alleen geleid tot een rationeler frequentiegebruik maar ook tot een besparing op het gebied van investeringen.

- Rekening houdend met de huidige technologische en economische mogelijkheden is het aantal bruikbare kanalen beperkt. De wens een groter aantal buitenlandse programma's te ontvangen leidt tot een zekere verzadiging van de mogelijkheden van het distributienet.

- Het probleem van het verdelen van lokale programma's ligt niet op het technisch vlak vermits al het nodige materiaal hiervoor op de markt beschikbaar is. De TV-distributiemaatschappijen zijn van oordeel dat wat de inhoud der lokale programma's betreft, de conceptie en de produktie van deze programma's niet tot hun rol behoren.

- De wens wordt uitgedrukt dat het reeds bestaande permanent contact tussen de overheid en de belanghebbende partijen in de toekomst zou voortgezet worden.

2. SOCIO-CULTURELE WERKGROEP

Op de congresdag gewijd aan de socio-culturele wenselijkheden ten aanzien van kabeltelevisie, zijn enkele belangrijke algemene tendensen naar voor getreden, zowel uit de lezingen als uit de diverse interventies tijdens de namiddagzitting. Ons wel bewust van het feit dat het onmogelijk is alle facetten van de benaderde problematiek in een eindrapport naar voor te brengen, beperken wij ons tot het omschrijven van de algemene tendensen rond volgende drie thema's:

- 1) kansen voor een nieuw welzijnsbeleid
- 2) inspraak en kadervorming
- 3) noodzaak tot experiment.

1. Kansen voor een nieuw welzijnsbeleid

De kabeltelevisie in eerste generatie in België, is geheel overgelaten aan het vrije initiatief van industriële en commerciële groepen en van plaatselijke overheden. Het kabeltelevisienet ontwikkelt zich snel en ongeordend, maar op een commercieel rendabele wijze. Nu wij op de drempel staan van de tweede generatie komt niet alleen de angst naar voor van een overrompeling door de industrie of door andere machthebbers, maar ook en vooral de bezorgdheid om van de kabeltelevisie een degelijk instrument te maken van het welzijnsbeleid. Meer in het bijzonder biedt de kabeltelevisie nieuwe kansen voor het onderwijs, het socio-cultureel vormingswerk, het welzijn van de mens in al zijn sociale en culturele aspecten.

2. Inspraak en kadervorming

De vraag naar de organisatorische uitbouw vooral van de tweede en de daaropvolgende generaties bracht wel enigszins van elkaar verschillende meningen naar voor, al naargelang men die uitbouw wenst toe te vertrouwen aan een Openbare Dienst, private maatschappijen of een tussenliggende variëteit die samenwerking beoogt tussen de bestaande omroepinstellingen, de kabelmaatschappijen, de lokale overheden, de socio-culturele organisaties en de pers. Vrij algemeen kwam de eis voor inspraak naar voor, zowel van de georganiseerden als van de niet georganiseerden.

Een degelijke inspraak werd aanzien als een essentiële voorwaarde voor de basis. De socio-culturele organisaties in het bijzonder bepleitten een noodzakelijke introductietijd en financiële steun om de nodige kaders degelijk te kunnen vormen en voorbereiden op de tweede generatie.

3. Noodzaak tot experimenteren

De kabeltelevisie is er en zij is er gekomen om te blijven. Het gekonkel rond de kabel wijst op de bestaande problematiek. Dat ons denken vaak een vorm van probleem-oplossen is, werd op de socio-culturele dag onderstreept door de aanbeveling van Professor Hofstede om te komen tot een gezamenlijk experiment in lokale kabeltelevisie, waarbij een of meer Vlaamse gemeenten paarsgewijze samen optrekken met een of meer vergelijkbare Nederlandse gemeenten. Een dergelijk experiment dient gesitueerd te worden als een vorm van culturele integratie tussen

Nederland en Vlaanderen, waardoor de gewone burgers elkaar via de lokale televisie leren ontdekken. Het is een vorm van samenwerking die als onderlijn kan geduid worden, naast de coöperatie van de BRT en de Nederlandse omroepen, de bovenlijn.

Met de taal als gemeenschappelijke basis is hier een perfecte samenwerking mogelijk.

Er dient nog overwogen te worden hoe zo'n experiment dient opgezet om een optimaal resultaat te bereiken. Het wil ons voorkomen dat het Ministerie van Nederlandse Cultuur in Vlaanderen en het Ministerie voor Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk in Nederland in gezamenlijk overleg, eventueel met andere ministeries, de gelegenheid kunnen scheppen om een experiment op het niveau van de lokale televisie op te zetten. Er bestaat een vrij algemene wens bij de congressisten om tot experimenten over te gaan. Meer in het bijzonder kan gedacht worden aan vergelijkbare middelgrote gemeenten, waar een stuurgroep uit iedere gemeente het lokale experiment mede zou bepalen en vertalen naar de sociale en culturele plaatselijke gegevenheid. De bestaande omroepen kunnen een positieve bijdrage leveren door de technische begeleiding.

Tenslotte vereist zo'n experiment voortdurende wetenschappelijke begeleiding en onderzoek op universitair niveau. Ik meen, Mijnheer de Voorzitter, dat mijn suggestie U bij de opzet van zo'n onderzoek aan te bevelen, door de congressisten van dit geslaagde vijfdaagse Congres volkomen zal gesteund worden.

3. POLITIEK-JURIDISCHE WERKGROEP

In België hebben de maatschappijen voor nutsvoorziening een gewillige partner gevonden in de gemeentebesturen om, met door sommigen als lucratief bestempelde bedoelingen en in versneld tempo, kabeltelevisienetten aan te leggen.

Het kan niet ontkend worden dat België, inzake mogelijkheden voor een vrij vlotte ontwikkeling van moderne communicatietechnieken, een voorsprong heeft op andere landen, vooral dan de buurlanden.

Het gevaar dreigt echter dat deze voorsprong verloren gaat als men zich de inspanning niet getroost om orde te scheppen in de bestaande initiatieven en de totaál voorbijgestreefde wetgeving (K.B. 24/12/66) aan te passen aan de technische evolutie, aan de socio-culturele verzuch-

tingen en aan de toenemende drang naar meer openheid in onze samenleving.

Bij de E.E.G.-instanties blijkt een neiging te bestaan om het initiatief over te laten aan de nationale overheden van de lidstaten. Deze laatste zouden, op interdisciplinaire wijze, het probleem kabeltelevisie moeten aanpakken, daarbij noodzakelijkerwijze rekening houdend met voldoende feiten. Er dient gezocht te worden naar een passende geografische herindeling.

De auteursrechtelijke aspecten mogen niet uit het oog verloren worden. Ernstig moet toegezien worden op de naleving van een rechtvaardig compromis tussen economische realiteiten en de rechten van de burger, dit alles in het raam van verantwoorde politieke opties.

De bestaande, door de distributiemaatschappijen bediende regio's moeten, qua grenzen en omvang, aangepast worden aan meer homogene socio-culturele enti-

3. Experiment lokale video

Een van de toekomstperspectieven die op het Congres Kabeltelevisie uitgebreid aan de orde kwamen, was de zogenaamde «tweede generatie» van de kabeltelevisie: de op de kabel beschikbare kanalen vehiculieren niet alleen via een centraal antennesysteem opgevangen, bestaande open-net programma's (eerste generatie), maar daarnaast ook programma's van lokale origine: lokale televisie. Met behulp van eenvoudige apparatuur, door niet-professionele mensen, buiten de bestaande omroepstructuren om worden televisieprogramma's over onderwerpen van zuiver lokaal belang gerealiseerd en via de kabel gedistribueerd: cf. de «public access» in de V.S.A. of, in eigen land, o.a. de pogingen van Vidéooption te Sint-Joost-ten-Node. De programma's worden dus door het publiek thuis, in de huiskamer ontvangen en bekeken, wat hun een sterke impact en grote potentiële kijkdichtheid bezorgt. In België blijft dit verboden.

Dergelijke programma's kunnen echter ook op een andere manier vertoond worden: in een of ander lokaal (Cultureel Centrum, theater, wijkhuis, kerk, kroeg), in gesloten circuit. De mensen zijn dan verplicht uit te gaan om het programma te

teiten, waarbij geürgeerd wordt dat — binnen de grenzen van het economisch haalbare — elke landgenoot waar hij ook mo-ge wonen, op dezelfde wijze moet kunnen bediend worden.

De nationale zenders hebben hun eigen opdracht, en moeten die ook behouden. Naast de nationale programma's moet de produktie van lokale uitzendingen aangemoedigd worden en aangepast zijn aan regionale behoeften, ze moeten gericht zijn op vorming, voorlichting en verstrooiing. Dit alles met een minimum aan kwaliteitsverzorging.

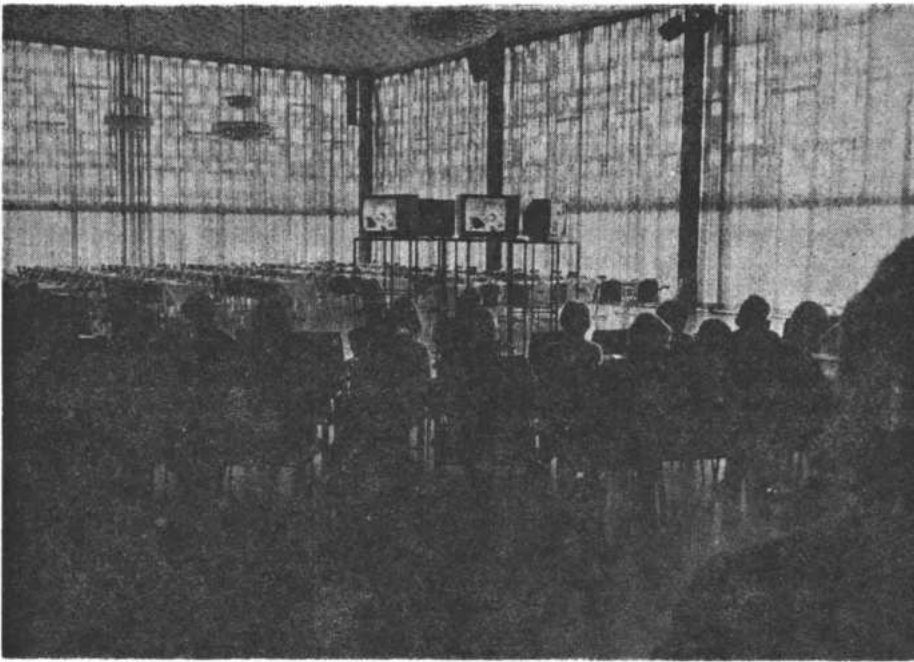
De technische infrastructuur moet een beheersvorm krijgen waarin de overheid is vertegenwoordigd, casu quo overheerst. De lokale programma's moeten worden geproduceerd door lokale en regionale groepen.

Onder deze voorwaarden lijkt men bereid te zijn de tweede generatie te laten in-gaan.

gaan zien. Zij kijken echter in groep wat discussie mogelijk maakt, wat toelaat aan «video-animatie» te doen. Men spreekt in dit geval niet meer over lokale televisie, wel over «lokale video». Voorbeelden hiervan zijn de «Vidéographe» in Montreal (Canada) (*) en een aantal verspreide experimenten in eigen land.

Wat op het Congres Kabeltelevisie opviel, was dat over lokale televisie niet langer gesproken werd als over iets dat alleen maar in verre landen of in een niet zo nabije toekomst haalbaar is, maar wel als over een ontwikkeling waar we morgen hier ten lande mee geconfronteerd kunnen worden. De kernvraag was niet: «Willen wij lokale televisie of niet?» maar: «Welke lokale televisie willen wij?».

Er werd te Hasselt niet alleen over de tweede generatie gesproken, er werden ook voorbeelden van lokale televisie getoond: de socio-culturele dag werd afgesloten met de voorstelling van een montage van programmafragmenten uit Melick Herkenbosch, een van de Nederlandse gemeenten waar met lokale uitzendingen geëxperimenteerd wordt; tijdens de slotreceptie werd een videotape getoond met een programma van de «Télévision Com-

De congresdeelnemers bekijken lokale televisie uit Melick-Herkenbosch.

munautaire» uit Québec, Canada. Tenslotte werd naar aanleiding van het Congres te Hasselt zelf een experiment met lokale video opgezet.

Gedurende de maanden die aan het Congres voorafgingen zijn een aantal Hasseltse groepen druk bezig geweest met het voorbereiden en realiseren van korte televisieprogramma's, van «videogrammen». Onderwerpen die daarbij aan bod kwamen waren stadskernelnieuwing, verkeersveiligheid, patrimoniumbehoud en speelpleinwerking. Inhoudelijk werd de hele zaak gecoördineerd door de Hasseltse Stedelijke Culturele Raad. Technische steun verleende de Audiovisuele Dienst van de K.U.Leuven.

Het resultaat was vijf videogrammen van elk ongeveer 30 minuten die op vrijdagavond 4 oktober 1974 via in de balzaal van het Cultureel Centrum te Hasselt opgestelde monitoren, voor een publiek van een paar honderd mensen vertoond en bediscussieerd werden.

Misschien was het overmoedig dit opzet als een «experiment» voor te stellen: er kon weinig aandacht besteed worden aan kritische begeleiding zodat de evaluatie beperkt moet blijven tot de hier volgende paar losse beschouwingen vanwege iemand die zich zo sterk met het experiment is gaan identificeren dat de voor

serieuze conclusies nodige afstand ontbreekt.

Het experiment werd georganiseerd en gepresenteerd binnen de context van een groots opgezet congres. De intrinsieke kleinschaligheid die per definitie een wezenskenmerk van lokale video hoort te zijn, moest wel in botsing komen met decor, omvang en stijl van het congres. Bedoelde kleinschaligheid ligt zowel op het niveau van de beperktheid van de ingezette produktiemiddelen en de bescheidenheid van de realisatietechnieken, als op dat van het beoogde publiek dat niet alleen «lokaal» maar zelfs nog verder naar specifieke interessesferen opgedeeld kan zijn. De limiet van lokale video is theoretisch één zender die naar één ontvanger zijn audiovisuele boodschap richt.

Dit conflict lokale video/groots congres manifesteerde zich op diverse niveaus; bij de mensen van de lokale Hasseltse groepen die hun programma niet alleen concipieerden met het oog op de publieksgroep die rechtstreeks bij het probleem van de verkeersveiligheid te Runkst of van de verkeersvrije winkelstraten in de binnenstad betrokken is, maar die duidelijk aanvoelden dat hun produkt een primeur zou worden die een veel ruimere belangstelling kon trekken; en bij het publiek tijdens de voorstelling, zowel Hasse-

laren als congressisten, die de videogrammen niet bekeken met het oog van de ethnoloog die getuige is van een boodschap die eigenlijk niet voor hem bestemd is maar die hij binnen zijn eigen context poogt te begrijpen, maar die de videogrammen als naar henzelf gericht opvatten en zich dus gemachtigd achtten ze op hun waarde voor hen te beoordelen. Zoals een van de interveniënten na de voorstelling het mooi uitdrukte: «Ik dacht op een film over Hasselt uitgenodigd te zijn ...».

Het lokaal experiment was opgezet als een poging om de illustreren wat er gebeurt als een min of meer gestructureerde groep mensen plots, op een onvoorbereide en eigenlijk kunstmatige manier, bevoegd krijgt over video-apparatuur met de mogelijkheid dit instrument te gebruiken bij het realiseren van haar eigen doelstellingen. Bedoeling was dus niet zo perfect mogelijk gerealiseerde produkten, «voorbeelden van lokale video», af te leveren maar wel na te gaan wat voor soort produkt op de geschetste manier tot stand kan komen.

Het publiek echter verwachtte iets heel anders: de congrescontext, waarbinnen lokale televisie het voorwerp van controverse was, maakte de videogrammen tot argumenten in het debat over lokale televisie; het lokaal experiment werd beschouwd als een pleidooi voor lokale televisie; de voorgestelde programma's werden, bij ontstentenis aan een meer adequate vergelijkingsterm, gemeten aan het enig soort televisie dat het publiek kent: die van binnen- en buitenlandse omroepprogramma's, gewogen en, minstens door een deel van het publiek, te licht bevonden.

Wat een aantal aanwezigen die daar om een of andere reden baat bij dachten te hebben, de kans bood om met de voorgestelde videogrammen de hele lokale televisie en de tweede generatie van de kabel als amateuristisch geklungel en oninteressant hobbyïsme af te wijzen of hoogstens als een gedecentraliseerde vorm van nationale omroep televisie acceptabel te vinden. «De BRT zal U niet alleen satelliettelevisie maar ook lokale televisie schenken» was de gulle belofte van een BRT-functionaris tijdens de discussie.

Maar lokale televisie is iets heel anders dan omroep televisie op kleinere schaal: het onderscheid is niet alleen kwantitatief maar zou ook kwalitatief moeten kunnen zijn, wil lokale televisie enige zin hebben. Dat de eigen aard van lokale televisie te Hasselt slechts in zeer beperkte mate geïllustreerd werd, hoeft niemand

a.v. - wat doen we ermee?

p. Ickx

te verbazen : de programma-makers kwamen naar aanleiding van dit experiment voor het eerst in hun leven met de productiekant van televisie in aanraking ; het kon hierbij moeilijk anders dan dat zij terugvielen op de enige ervaring die zij tot dan toe van televisie hadden, met name die ervaring die zij als passieve televisiekijkers, als consumenten van omroepetelevisie hadden opgedaan ; met als voorspelbaar resultaat dat de gepresenteerde videogrammen vol staken met van de omroepetelevisie afgekeken en gecopieerde maar met bescheidener middelen geproduceerde realisatietechnieken. Zoals middelbare scholieren in hun opstellen literaire voorbeelden uit «Zuid en Noord» naschrijven, zo trachtten de Hasseltse televisie-neofieten, de ene al wat meer dan de andere, BRT-televisie na te maken. Terwijl de eenmaligheid van het experiment belette dat zij zich hiervan bewust zouden worden en in hun tweede, derde of nog latere poging erin zouden slagen de eigen taal — als die al bestaat — van lokale televisie te spreken.

Tijdens de voorbereiding van de videogrammen hadden een aantal medewerkers zich scrupules gemaakt over de soms sterk geëngageerde standpunten die zij in hun programma's in wilden nemen. Toch bleek tijdens de inhoudelijke discussie na de voorstelling niemand hier graten in te vinden. De gemoederen raakten pas echt opgewonden toen over de «vorm» gediscussieerd werd. Het gevaar dat lokale televisie bedreigt is blijkbaar niet zozeer dat bepaalde inhoudelijke gewoontes of gemanipuleerd zouden worden, maar wel dat lokale televisie niet de kans zou krijgen naar de vorm te zoeken die haar moet toelaten haar eigen, specifieke boodschappen over te brengen ; dat het terrorisme van de techniek het alibi zou zijn waarachter de inhoudelijke censuur zich verschuilt ; dat het monopolie van de professionals erin zou slagen de doorbraak van de creativiteit en het engagement van de amateur af te remmen of zelfs definitief tegen te houden. Misschien is een proefperiode met in tijd en ruimte beperkte experimenten nodig om te vermijden dat wildbouw met zijn onvermijdelijke excessen het principe zelf van lokale televisie voor goed zou compromitteren.

Johan VAN HEDDEGEM

(*) Cf. «De Vidéographe», in : «Informatiebulletin CeCoWe», 3e jrg. nr. 4, december 1973, blz. 12.

De Nederlandse Vereniging voor Medische Audio-Visuele Communicatie die het tweedaags Symposium «A.V. - Wat doen we ermee?» (1 en 2 nov. 1974 in Rotterdam) organiseerde is inmiddels ook al twintig jaar oud.

Een bewijs te meer dat Nederland op het vlak van A.V. er steeds vlug bij geweest is. De belangstelling voor dit Symposium lag dan ook aan de hoge kant.

Op 453 ingeschrevenen noteerde men 420 effectieve aanwezigen. Over twee dagen en twee zalen met identiek programma gespreid was bovendien een pleiade van eminente sprekers voorzien. Het ritme van het hele gebeuren lag dan ook zo hoog dat de deelnemers zowat om het half uur een andere spreker te verwerken kregen. Daar tussendoor moest dan nog even tijd gevonden voor een kop koffie of thee, een bezoek aan tentoongestelde A.V.-programma's, een hapje eten, video-demonstraties, expositie van hardware en noem maar op. Deze snelle afwisseling van sprekers kwam de mogelijkheid tot concluderen uit dit symposium zeker niet ten goede. We maken dan nog abstractie van de moeilijkheid er een leesbaar verslag over te brengen.

We trachten dan ook in dit kort bestek niet meer dan enkele gedachten naar voor te halen.

Referaten

Vanzelfsprekend situeerden de meeste referaten zich rond de problematiek : A.V. en medisch onderwijs.

Dit belet nochtans niet dat ook het bredere onderwijsvlak en de mogelijkheden van A.V. in niet-onderwijs toepassingen wel eens vermeld werden. Na het welkomwoord vrijdag door H.J. Versteeg, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Audio-Visuele Communicatie, waarin hij de geschiedenis en de verdiensten van de vereniging schetste, lichtte D. de Moulin, directeur van het Instituut voor Geschiedenis van de Geneeskunde van de K.U. Nijmegen de historische ontwikkeling van de medische af-

beelding als didactisch hulpmiddel toe. Een voordracht, begeleid door dia's van afbeeldingen die varieerden van speels tot streng wetenschappelijk, van ludiek tot makaber.

Helemaal op de ludieke toer was het referaat van E.W. Hoonakker, die met de vraag : «A.V. Wat doen we ermee?» ging spelen, ze omdraaide tot «Wat doet A.V. met ons» en zich daarbij afvroeg of A.V. niet vaak een modeverschijnsel tussen andere is, een mythe voor het actuele onderwijs. Volgens hem moet op A.V. zoals op elk didactisch middel grondig gedacht en gewerkt worden voor men het te grabbel gooit.

Na de koffie behandelde men het thema «Werkelijkheid of Illusie».

Deze vraag, behandeld door Chr. van Huysen, had uiteraard betrekking op A.V., niet op de koffie. De spreker, die zelf aan de K.U. Nijmegen in de afdeling Anatomie met A.V. werkt, splitste ter verduidelijking elk «beeld-middel» op in twee grote eigenschappen : verhullen en verduidelijken.

Elke afbeelding en zeker elke didactisch bedoelde afbeelding is immers een schematisering, die dan ook meteen een zekere selectie maakt in de werkelijkheid. Het doel is de kwaliteit van het begrip te verbeteren. Daarom gebeurt een zekere omvorming, toevoeging, weglating, kortom een of andere vorm van codering. Illustreer is dus tevens verhullen en onthullen. Illustreer houdt altijd een zeker risico van «ruis» in. Didactisch moet afgewogen worden hoe groot dit risico is, om een prognose te kunnen maken over de zinvolheid van een illustratie. C.G.J. Michels, onderwijsresearcher, zocht de eventuele ruis eerder aan de kant van de «leerlingen».

De nood aan individualisering van het onderwijs, hetzij als doel, hetzij als middel, moet dringend ernstig onderzocht worden. Niemand heeft wat aan pedagogisch geleuter, waarbij zelden of nooit wat revelants over A.V. uit de bus komt. A.C. Gisolf, ieder welbekend, hoofd van A.V.-dienst van de gastvrijheidverlenende